

DOMÁCÍ NÁSILÍ A TÝRÁNÍ PÁCHANÉ NA SENIORECH

ŽIVOT 90
pro seniory a jejich blízké
www.zivot90.cz

PŘÍRUČKA PRO PEČUJÍCÍ - JAK NÁSILÍ PŘEDCHÁZET A JAK HO ŘEŠIT

Vzniklo v rámci projektu „Podpora seniorů ohrožených a postižených domácím násilím a týráním“ podpořeného Nadací Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů.

**NADACE
OPEN SOCIETY FUND
PRAHA**

DOMÁCÍ NÁSILÍ A TÝRÁNÍ PÁCHANÉ NA SENIORECH

PŘÍRUČKA PRO PEČUJÍCÍ - JAK NÁSILÍ PŘEDCHÁZET A JAK HO ŘEŠIT

Projekt podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů. Prostřednictvím Norských fondů přispívá Norsko ke snižování sociálních a ekonomických rozdílů a posílení vzájemné spolupráce v Evropě. Podporuje především ochranu životního prostředí, výzkum a stipendia, rozvoj občanské společnosti, péči o zdraví, děti, rovnost žen a mužů či zkvalitnění justice. Program Dejme (že)nám šanci podporuje rovné příležitosti žen a mužů v pracovním i osobním životě a prevenci a pomoc obětem domácího násilí v České republice. Spravuje ho Nadace Open Society Fund Praha, která od roku 1992 rozvíjí hodnoty otevřené společnosti a demokracie v České republice.

ÚVODNÍ SLOVO

Příručka je jednoduchým rádcem pro Vás, kteří pečujete o seniory či jste blízkými seniorů, kteří mohou být či jsou ohroženi domácím násilím a týráním. Blíže Vás seznámíme s tím, jak se takové násilí projevuje, jak mu lze předcházet a jak ho řešit. Dozvíte se, jak s ohroženými seniory komunikovat, na jaké organizace a instituce se lze obrátit a jak ony mohou dotyčnému pomoci.

Cílem je podpořit Vás v naslouchání seniorům, jejich podpoře a řešení případů domácího násilí a týrání. Domácí násilí není soukromá, ale kriminální záležitost, která má být postihována. Proto podporujeme společně seniory v tom, aby nemlčeli, svěřili se svému okolí a začali svou situaci řešit. Možnosti pomoci existují.

Publikace vznikla za finanční podpory poskytnuté v rámci projektu Podpora seniorů ohrožených a postižených domácím násilím a týráním, který podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů. Příručka byla vytvořena na základě mezioborové spolupráce odborníků z řad policie, státní správy, samosprávy, intervenčních center a dalších sociálních a zdravotnických služeb, kteří své zkušenosti s problematikou sdíleli během expertních kulatých stolů a vzdělávacích seminářů prevence domácího násilí a týrání páchaného na seniorech. Text je provázen příběhy a zkušenostmi seniorů a jejich blízkých, kteří se obrací na krizovou linku pro seniory a poradenství Života 90. Brožurku vytvořila Mgr. Gabriela Knápková ve spolupráci s Mgr. Karlem Smolou, Lenkou Hofmanovou, DiS, Mgr. Kateřinou Bělohávkovou, Mgr. Lindou Skalovou, Mgr. Janem Potměšilem, Jitkou Vaňkovou, Mgr. Janou Černou, Mgr. Danou Kroupovou. Všem výše zmíněným moc děkujeme.

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO	1
CO JE TO DOMÁCÍ NÁSILÍ A TÝRÁNÍ	5
SENIORŮ JAKO OSOBY OHROŽENÉ NÁSILNÝM CHOVÁNÍM	9
PREVENCE DOMÁČÍHO NÁSILÍ A TÝRÁNÍ SENIORŮ	11
PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ CHRÁNÍCÍ PŘED DOMÁČÍM NÁSILÍM A TÝRÁNÍM SENIORŮ	11
PŘÍKLADY ŽIVOTNÍCH SITUACÍ SENIORŮ PODPORUJÍCÍCH VZNIK DOMÁČÍHO NÁSILÍ	14
VAROVNÉ ZNAKY NASVĚDČUJÍCÍ MOŽNÉMU OHROŽENÍ SENIORA	18
MOŽNOSTI POMOCI OBĚTEM DOMÁČÍHO NÁSILÍ A TÝRÁNÍ	19
JAK SE SENIORY O NÁSILÍ MLUVIT A JAK NABÍZET POMOC	19
JAKOU POMOC LZE OHROŽENÉMU SENIOROVI DOPORUČIT	21
PRÁVNÍ MINIMUM PRO POMOC OBĚTEM DOMÁČÍHO NÁSILÍ	23
ADRESÁŘ KONTAKTŮ	26
ZÁVĚREČNÉ SLOVO	30

CO JE TO DOMÁCÍ NÁSILÍ A TÝRÁNÍ

Domácí násilí a týrání je opakované násilné chování, které ohrožuje lidskou důstojnost a může být nebezpečné i pro zdraví a život ohroženého člověka.

Násilné chování může probíhat aktivním způsobem jako násilí:

- **fyzické** (např. bití, škracení a další způsobování fyzické bolesti),
- **psychické a emocionální** (např. ponižování, nadávky, zastrašování, vyhrožování),
- **sexuální** (např. nucení do sexuálních praktik, nedobrovolné vystavování sexuálním obsahům),
- **sociální izolace** (např. odpírání kontaktu s okolím, izolace v jedné místnosti domu),
- **ekonomické** (např. obírání o důchod, nucení k převodu majetku, nucení k ručení majetkem, zneužívání příspěvku na péči a jiných dávek),
- **omezování svobodného rozhodnutí** (např. nucení k rozhodnutím jako je převod majetku či nedobrovolný pobyt v zařízení),
- **úmyslné manipulace s medikací** (např. záměrné zneužívání tlumících prostředků, nepřiměřená medikace).

Na osobách, které jsou závislé na péči druhého člověka, může být násilí páčáno i pasivním způsobem:

- **zanedbávání osobní hygieny** (např. odpírání pomoci s pravidelným sprchováním, nevyměňování nošeného prádla),
- **nedostatečné poskytování výživy** (např. odpírání pestré a vyvážené stravy),
- **odpírání zdravotní péče** (např. odpírání návštěvy lékaře, odpírání medikace, komunikace s lékařem výhradně přes rodinu bez přítomnosti seniora, nezajištění potřebných kompenzačních pomůcek),
- **nechránění před vlivy prostředí** (např. vystavování chladu či horku).

„ Syn je zadlužený, chce po nás s manželem, ať si vezmeme úvěr a on může splatit část svých závazků. Vyhrožuje nám, že pokud to neuděláme, tak už nevidíme vnoučata.“

„Manžel je upoutaný na lůžko, nesmím se od něho hnout na krok, o kafi s kamarádkou si mohu nechat jen zdát. Nadává mi pokaždé, když věc není udělána dle jeho představ. Dříve měl plno zájmů a dobrou náladu, teď má jen mě a náladu pod psa.“

Násilné chování není jen přímé fyzické násilí, projevuje se i mnoha jinými, méně viditelnými, ale podobně devastujícími způsoby. Často se navíc jedná o kombinaci vícera forem.

Domácí násilí:

- probíhá opakovaně,
- intenzita násilí se zpravidla stupňuje,
- role oběti a agresora zůstává neměnná,
- většinou se jedná o chování navenek skrývané,
- odehrává se v domácnosti.

Pokud je oběť násilnému chování vystavována jinde než v domácnosti (např. v sociálním či zdravotním zařízení), tak takové jednání označujeme jako týrání.

„Teta dědovi v pokoji netopí. Když se jí na to ptám, říká, že děda si nestěžuje, stejně je stále pod peřinou a jestli se mi to nelíbí, tak si ho mám vzít k sobě.“

SENIORI JAKO OSOBY OHROŽENÉ NÁSILNÝM CHOVÁNÍM

Senioři jsou zvláště ohroženou skupinou vzhledem k přirozeným změnám, které přináší pokročilejší stáří a ke kterým může patřit:

- úbytek fyzických i psychických sil,
- pravděpodobná přítomnost závažnějších fyzických i psychických onemocnění,
- snižující se soběstačnost,
- zvyšující se závislost na péči druhých,
- omezenější finanční prostředky,
- omezenější sociální kontakty,
- omezenější přístup k novým informacím.

„Nikoho jiného než syna nemám. Kdo by se o mě postaral? On není jen špatný, jsou chvíle, kdy si rozumíme a je nám spolu dobře. Když se napije, je to jiný člověk.“

Senioři se v souvislosti s oznámením a řešením domácího násilí potýkají s mnoha obavami, které jim brání ve využití pomoci:

- sebeobviňování a stud,
- strach ze sociální izolace a samoty,
- obava o budoucnost agresora, nechtějí konat proti blízkému,
- obava z reakce okolí,
- určitá generační normalizace týrání „co se děje doma, je soukromá věc“,
- strach z podezírání z psychiatrického onemocnění,
- nedůvěřivý přístup k odborníkům,
- obtíže v kontaktování pomoci - finanční i pohybové,
- strach ze ztráty domova a péče,
- strach z odvety,
- strach o svůj život a zdraví.

„Přijedte prosím a vnučce domluvte. Bere mi všechny peníze a stále na mě křičí. Mám nemocné srdce a ten stres mě zabije. Hlavně nechci žádnou policii, co by pak bylo s malou Aničkou? Nechci, aby skončila bez rodičů jako vnučka.“

Většina seniorů se s týráním obává komukoli svěřit a MLČÍ. Důvodem bývá i strach o další osud agresora. Někteří senioři násilí pociťují jako vlastní selhání, za násilné chování však nese plnou odpovědnost pachatel.

PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ A TÝRÁNÍ SENIORŮ

PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ CHRÁNÍCÍ PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM A TÝRÁNÍM SENIORŮ

SENIOR NEZŮSTÁVÁ OSAMOCENÝ

Senioři si v aktivnější fázi svého stáří budují nové kontakty, navazují nová přátelství a udržují ta stará. V mnoha obcích mají starší lidé možnost zapojit se do různých volnočasových aktivit (nejen) pro seniory, komunitních aktivit či klubů. Existují také různé dobrovolnické organizace, kde se senioři mohou stát dobrovolníky či naopak pro sebe dobrovolníka získat. Senior také svým přístupem podporuje zdravé vztahy v rodině a sousedství.

O aktivitách pro seniory a dobrovolnících pro osamělé seniory se lze informovat např. na Senior telefonu na čísle 800 157 157 či v Informačním a poradenském centru Života 90 (222 333 500, po-st 9-12, 13-16 hod.).

SENIOR MYSLÍ S PŘEDSTIHEM NA TO, KDE BUDE VE STÁŘÍ ŽÍT

Na některé situace se lze připravit dopředu, ačkoli je třeba počítat s tím, že se život může vyvinout jinak, než předpokládáme. Vyplatí se zamyslet se v předstihu nad tím, zda pro seniora bude současné bydlení dostupné, pokud se zhorší jeho zdravotní stav či dojde k úmrtí jednoho z partnerů. Případné změny bydlení je lepší řešit v době, kdy je senior ještě více při síle a orientovaný. Seniori mohou vyměnit svůj velký a finančně náročný byt za menší, přestěhovat se ze samoty poblíž dostupných služeb, nahradit byt v domě bez výtahu za bezbariérový a podobně. Senior se také může v aktivnější fázi svého stáří informovat o dostupných sociálních a zdravotních službách. Je dobré myslet na to, že bude-li chtít žít například v domově pro seniory, vyplatí se podat si žádost s předstihem několika let.

SENIOR SE CHOVÁ FINANČNĚ ODPOVĚDNĚ

Finanční odpovědnost je důležitá i ve stáří. Senior by měl myslet hlavně na zabezpečení svých potřeb a vytváření úspor. Je třeba počítat s tím, že žijí-li spolu manželé, je pravděpodobné, že později zůstane jeden z nich sám s jedním příjmem. Ve stáří často vzrostou výdaje za léky, sociální služby a podobně. Senior by se měl vyvarovat jakýchkoli aktivit vedoucích k jeho zadlužení např. půjčování peněz známým a rodině, nákupy na splátky apod.

Do finančních potíží se snadno dostávají např. ženy, které v produktivním věku vytvářely zázemí svému muži a neměly vlastní příjem. Jejich vlastní důchod je pak po úmrtí muže velmi nízký. Pokud nebyli partneři sezdaní, nenáleží jim ani vdovský důchod.

SENIOR A JEHO RODINA VYUŽÍVÁ DOSTUPNÉ SOCIÁLNÍ A ZDRAVOTNÍ SLUŽBY

Násilné chování může pramenit i z přetížení pečujících osob.

Je důležité, aby pečující nepřestávali myslet na své potřeby a věnovali čas činností, při kterých se odreagují.

Je proto žádoucí využít dostupných sociálních a zdravotních služeb, které jim při péči o blízkou osobu uleví:

- PEČOVATELSKÁ SLUŽBA,
- OSOBNÍ ASISTENCE,
- DOMÁCÍ ZDRAVOTNÍ PÉČE,
- ODLEHČOVACÍ/RESPITNÍ PÉČE,
- DENNÍ STACIONÁŘ.

Služby lze spolufinancovat z tzv. příspěvku na péči, o který se žádá na pobočce úřadu práce a který je určen lidem se sníženou soběstačností.

Přehled sociálních služeb lze nalézt např. na webu www.zitdeledoma.cz či přímo v registru soc. služeb MPSV na iregistr.mpsv.cz.

PŘÍKLADY ŽIVOTNÍCH SITUACÍ SENIORŮ PODPORUJÍCÍCH VZNIK DOMÁCIHO NÁSILÍ

NÁVRAT DOSPĚLÝCH POTOMKŮ DO DOMÁCNOSTI SENIORA

Rizikovou situací je opětovné soužití s potomky (dětmi, vnuky, neteřemi apod.), kteří do domácnosti přichází z důvodu, že sami řeší nějaké problémy. Často se jedná o osoby závislé (na alkoholu, drogách či hracích automatech) či ve finanční tísní (dluhy, nezaměstnanost apod.) Provoz domácnosti mnohdy financuje senior z důchodu a příspěvku na péči. V soužití vzniká mnoho konfliktů, které mohou vyvrcholit až vážným ohrožením seniora. Zpravidla se velmi nevyplatí přejímat odpovědnost za své již dospělé děti či vnuky.

„Neteře mi bylo líto. Přišla zrovna o práci. Byla jsem ráda, že nebudu sama. Když se napije, je na mě sprostá, pořád po mně chce peníze, říká, že když nezaplatí, tak na nás přijdou exekutoři.“

„Už to nezvládám, matka má jen mě. Je hrozně panovačná, říká, že je moje povinnost se o ni starat, že k ní přeci nebude chodit nikdo cizí. Když mi rupnou nervy, křičím na ni, pak je mi to líto.“

DAROVÁNÍ MAJETKU ZA ŽIVOTA SENIORA

Senior se vystavuje velkému riziku, daruje-li komukoli za svého života byt či dům, který obývá. Dostatečnou ochranu nezaručuje ani zřízení věcného břemena tj. právně zakotvené možnosti v nemovitosti dožít. Často se stává, že obdarovaný a jeho rodina se posléze seniora snaží z obydlí dostat a dopouští se na něm domácího násilí, nejčastěji psychického a ekonomického. Senior je také mnohdy nepříjemně překvapen tím, že mu potomek výměnou za dar sliboval péči, kterou nakonec neposkytuje. Taková situace je pak často velmi obtížně řešitelná. Téměř s jistotou platí, že čím více potomek na seniora s převedením majetku naléhá a čím více věcí mu za to slibuje, tím hůře celá situace pro seniora nakonec skončí.

„Stejně by mi nevěřili, že mě takhle ponižuje, nesmím na zahradu ani do patra za vnoučaty, chce po mně stále více peněz. Snacha dělá na úřadě, má spoustu známých, syn s ní nechce mít konflikty. Z domu neodejdu, sami jsme ho s manželem stavěli, to by mi nikdy neodpustil. Mám tu věcné břemeno, ale k čemu mi to je, když se tu nedá žít.“

ZADLUŽENÍ ČI PŘEJÍMÁNÍ FINANČNÍCH ZÁVAZKŮ SENIOREM VE PROSPĚCH RODINY

Velmi nebezpečná je finanční pomoc rodině, kterou senior poskytuje pro sebe ohrožujícím způsobem. Senior, který si bere spotřebitelský úvěr na financování života a splácení dluhů svých potomků, se vystavuje obrovskému riziku, že se nakonec sám ocitne bez prostředků. Pokud ručí jinému za hypotéku svou nemovitostí, může skončit i bez střechy nad hlavou. Když se tak stane, exekutor ani banka nijak nezohledňuje, že senior chtěl pouze pomoci rodině a že nevěděl, jaké to může mít důsledky. Starý člověk pak do konce života zůstane s minimálním důchodem odkázaný na pomoc státu či příbuzných a blízkých.

„Syn mi sliboval, že když na vnuka napíšu byt, tak mi bude pomáhat s domácností. Chodí se do bytu jen vyspat, dělá nepořádek, a když se ozvu, tak akorát řekne, že když se mi to nelíbí, tak tu nemusím být. Na koho se mám obrátit, aby klukovi domluvil?“

Česká správa sociálního zabezpečení prováděla ke konci roku 2014 exekční srážky u 75 315 důchodů (včetně invalidních a pozůstalostních). Počet exekucí na důchody stále roste.

SOUŽITÍ SENIORA S BLÍZKÝM ČLOVĚKEM TRPÍCÍM DUŠEVNÍM ONEMOCNĚNÍM

Náročná a riziková může být pro seniora společná domácnost s příbuzným s duševním onemocněním. Stává se, že, jak ubývají staršímu člověku síly, tak slábne jeho autorita. Nebezpečné jsou případy, kdy se nemocný neléčí a jeho stav se prudce zhorší. Senior by měl vědět, že v případě, že ho druhá osoba ohrožuje na životě či ohrožuje na životě sama sebe, je nutné zavolat záchrannou službu na čísle 155 či policii na čísle 158.

„Máme na patře dvacet lidí. V noci jsem tu na ně sama. Ta paní pořád křičí, budí ostatní, nezvládám to, vedoucí mi řekla, ať jí dám víc prášků. Nejdřív jsem nechtěla, ale pomohlo to.“

PŘETÍŽENÍ PEČOVATELE

Špatné zacházení se seniory se objevuje také v situacích, kdy je senior odkázaný na péči druhých. Zejména v případech, kdy potřeby seniora zajišťuje jedna osoba, může snadno dojít k jejímu přetížení. Je-li sám pečující vyčerpaný a frustrovaný, že nestihá žít svůj život, může se stát, že se ke starému člověku začne chovat špatně. K přetížení pečujících dochází i v organizacích a institucích. Důsledkem toho může být u pečovatelů tzv. syndrom vyhoření. Důležitým ukazatelem péče v instituci či organizaci je, kolik klientů připadá na jednoho pečujícího a zda zaměstnavatel své pracovníky podporuje např. formou supervizí a vzděláváním a jak je jeho práce ohodnocena.

VAROVNÉ ZNAKY NASVĚDČUJÍCÍ MOŽNÉMU OHROŽENÍ SENIORA

- Senior je sociálně izolován, pečující odmítá k seniorovi pustit další osoby a nikdy nenechává seniora s jiným člověkem o samotě,
- senior je opakovaně zraněný či má na těle patrné modřiny apod.,
- na seniorovi je patrné zanedbání péče (je podvyživený, zanedbaný apod.),
- senior se nedostavuje na lékařské prohlídky, s lékařem komunikuje výhradně rodina,
- senior se ocitá bez finančních prostředků (nezbývá mu např. na jídlo a léky), ačkoli pobírá důchod a jiné dávky,
- senior a jeho rodina odmítají sociální či zdravotní služby,
- senior je depresivně laděný, nemá žádnou radost ze života,
- u seniora se objevuje rezignace na život, chybí životní perspektiva,
- senior má sebevražedné myšlenky či chování nebo projevuje přání zemřít.

Přítomnost i více varovných znaků nutně neznamená týrání seniora, může mít jiné vysvětlení, avšak je dobré situaci věnovat pozornost.

MOŽNOSTI POMOCI OBĚTEM DOMÁCIHO NÁSILÍ A TÝRÁNÍ

JAK SE SENIORY O NÁSILÍ MLUVIT A JAK NABÍZET POMOC

Způsob komunikace je samozřejmě třeba volit s ohledem na jedinečnou osobnost i situaci každého seniora, lze se však držet určitých doporučení:

- důležité je poskytnutí prostoru, senior potřebuje mít možnost svěřit se se svým příběhem a být vyslechnut,
- senior potřebuje pochopení,
- je třeba respektovat stanovisko seniora a nenutit ho do řešení, na které není připraven,
- je žádoucí upozorňovat na rizika zhoršování situace a informovat o možnostech pomoci a nabízet konkrétní kontakty (např. i linky důvěry a poradny, na které se lze obrátit anonymně),
- podporovat seniora v tom, aby si bezpečnou cestou shromažďoval důkazy (např. lékařské zprávy o zranění) pro případ, že by se později rozhodl domácí násilí oznámit,
- pomoci seniorovi vytvořit základní bezpečnostní plán (např. uschování důležitých dokumentů a věcí základní potřeby u někoho blízkého, seznam důležitých kontaktů,

příprava pohotovostního zavazadla pro potřebu rychlého odchodu, plán, kam je možno odejít a jaké je nejbezpečnější úniková cesta z domácnosti, domluva signálu se sousedy v případě ohrožení) nebo mu zprostředkovat kontakt s odborníky, kteří mu s tím pomohou,

- pro seniora může být velká podpora, nabídnete-li mu doprovod na policii či do jiných organizací a institucí.

Důležitá pomoc pro seniora je již jen to, že není ve své situaci sám, že se může někomu svěřit a že pro něj má někdo pochopení. Mnohdy není možné dojít hned k řešení. Bývá to proces, během kterého senior potřebuje Vaši podporu.

JAKOU POMOC LZE OHROŽENÉMU SENIOROVI DOPORUČIT

JAK MŮŽE POMOCI POLICIE

V případě akutního ohrožení domácím násilím je nejlepší kontaktovat přímo Policii ČR na čísle 158. Je možno volat kdykoli, v nočních hodinách i o víkendu. Policii může kontaktovat nejen ohrožená osoba, ale i svědek. Kontaktovat lze i městskou policii na čísle 156, ta však pravděpodobně zavolá ke spolupráci policii státní.

Policisté pomohou ohroženému člověku řešit situaci přímo na místě. Policista může za určitých podmínek násilnou osobu okamžitě vykázat na deset dní ze společné domácnosti (více viz Institut vykázaní). Policista činí o výjezdu k situaci, kterou vyhodnotí jako domácí násilí, úřední záznam, ten lze použít i později jako důkaz ve chvíli, kdy se ohrožený senior rozhodne podat trestní oznámení na násilníka.

JAK MŮŽE POMOCI INTERVENČNÍ CENTRUM

Intervenční centrum (dále jen IC) je organizace specializující se na pomoc obětem domácího násilí. IC funguje v každém krajském městě, často má pobočky i v dalších větších městech v kraji.

IC nabízí bezplatnou pomoc v psychologické, sociální i právní oblasti. Na pracovníky centra se lze obrátit v každé fázi ohrožení domácím násilím, poradenství je poskytováno i blízkým osobám. Samo IC kontaktuje oběti domácího násilí v případě vykázaní pachatele policií. IC bývá zpravidla v provozu pouze v pracovní dny. Často bývá možné domluvit výjezd pracovníků IC přímo do domácnosti seniora, vyžaduje-li to jeho zdravotní stav.

JAK MŮŽE POMOCI LINKA DŮVĚRY

Na lince důvěry se lze poradit o tom, jak v situaci domácího násilí postupovat a na jaké konkrétní služby se lze v regionu obrátit. Pracovníci linky mohou také psychicky podpořit ohroženého seniora, který může zůstat v anonymitě.

JAK MŮŽE POMOCI SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK NA ÚŘADU

Sociální pracovník na městském či obecním úřadu může poradit s tím, jak v situaci postupovat, může poskytnout kontakt na IC v kraji. Pracovník úřadu může také provést v domácnosti sociální šetření, obdrží-li podnět, že senior může být v ohrožení. Může také seniorovi, který chce opustit domácnost, pomoci s hledáním bydlení v domě s pečovatelskou službou či domově pro seniory. Senioři ohrožení domácími násilím zpravidla mívají v pořádku do těchto zařízení přednost. Sociální pracovník může také požádat o spolupráci úřad práce, je-li podezření na zneužívání sociálních dávek náležících seniorovi ve prospěch násilné osoby.

JAK MOHOU POMOCI DALŠÍ SOCIÁLNÍ A ZDRAVOTNÍ SLUŽBY

Ohrožený senior a jeho blízcí mohou využít i dalších sociálních a zdravotních služeb. Služby jako azylové domy, krizová centra a zdravotnická zařízení mohou poskytnout ohrožené osobě přechodné bydlení. S orientací ve službách Vám mohou pomoci výše uvedené instituce a organizace.

PRÁVNÍ MINIMUM PRO POMOC OBĚTEM DOMÁCIHO NÁSILÍ

INSTITUT VYKÁZÁNÍ

Institut vykázání je preventivní opatření sloužící na ochranu ohrožené osoby.

Vykázání provádí policista na místě z moci úřední. Doba je stanovena na deset dní, po tu dobu se nesmí násilná osoba vrátit domů. Dokonce ani v případě, že by si to ohrožený senior nakonec sám přál, jednalo by se o porušení úředního rozhodnutí.

Násilná osoba odevzdá policii klíče a má možnost vzít si své osobní věci, policie ji informuje o možnostech náhradního ubytování, právech a povinnostech. Vykázaná osoba si později může ještě jednou vyzvednout další osobní věci a věci nezbytné pro výkon povolání, musí však o to požádat policii, ta kontaktuje oběť, domluví se s ní a vyzvedávání věci je po celou dobu přítomna. Policista o situaci též informuje Intervenční centrum a to seniora nejpozději do dvou dnů kontaktuje a nabídne mu podporu. Do tří dnů policie zpravidla kontroluje, zda je opatření oběma stranami dodržováno.

Senioři se často obávají o osud samotného agresora, je dobré je informovat o tom, že existují organizace, které se zabývají prací s násilnými osobami a poskytují jim podpůrné služby (viz adresář).

Dobu vykázání lze prodloužit (maximálně však na půl roku) na návrh oběti na základě předběžného opatření vydaného soudem, s podáním může pomoci Intervenční centrum.

DOMÁCÍ NÁSILÍ A TÝRÁNÍ JAKO PŘESTUPEK ČI TRESTNÝ ČIN

Aby mohlo být domácí násilí a týrání vyšetřováno policií a mohlo dojít k potrestání agresora, je třeba jej na policii oznámit.

Mnozí ohrožení senioři tento krok z výše uvedených důvodů odmítají. Je proto možno seniora nejdříve navázat na služby, které mohou využít i anonymně, jako jsou například linky důvěry, Bílý kruh bezpečí či Intervenční centra.

Domácí násilí a týrání nemusí oznamovat sama oběť, může tak za ni učinit i někdo jiný. O situaci se může každý individuálně poradit na linkách důvěry, Bílém kruhu bezpečí či Intervenčních centrech.

Násilné chování může být v rámci vyšetřování policie vedeno jako přešupek či trestný čin.

O trestný čin se jedná například v případě týrání osoby žijící ve společném obydlí, ublížení na zdraví, vydírání či omezování osobní svobody. Věc se dále řeší v trestním řízení a může skončit před soudem.

Přestupky se dále řeší v přestupkovém řízení na obecním úřadu.

Ohrožený senior a jeho blízcí se však tímto dělením nemusí zatěžovat. Vyhodnocení provádí na základě získaných informací sama policie a v průběhu vyšetřování může dojít k překvalifikování přestupku na trestný čin a naopak. Pomoci vyznat se v systému může kromě policie také například Intervenční centrum či Bílý kruh bezpečí.

PRÁVA OBĚTI TRESTNÉHO ČINU

OSOBA DŮVĚRNÍKA

Oběť trestného činu má možnost, aby ji během trestního řízení doprovázel důvěrník. Tato blízká osoba, kterou si dotyčný zvolí, může být přítomna výslechům oběti a dalším úkonům. Jedná se o psychologickou podporu pro oběť. Podmínkou je, že osoba důvěrníka nesmí mít jinou roli v trestním řízení jako např. svědek či znalec.

PENĚŽITÁ POMOC OBĚTEM

Oběti domácího násilí mají v důsledku zhoršení sociální situace stejně jako oběti jiných trestných činů možnost požádat stát o peněžitou pomoc. Dá se tak učinit zejména v případech, kdy oběť utrpěla vážnější újmu na zdraví. Žádost se podává na Ministerstvo spravedlnosti, pomoci s žádostí může například Bílý kruh bezpečí, IC či odbor odškodňování na ministerstvu.

Mimo peněžité pomoci od státu může poškozená strana v přípravném řízení navrhnout, aby soud uložil povinnost obžalovanému nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu.

Další práva obětí trestných činů jsou přehledně zpracována na webu www.policie.cz pod odkazem <http://www.policie.cz/clanek/prava-obeti-trestnych-cinu-a-poskozenych.aspx>.

ADRESÁŘ KONTAKTŮ

Adresář obsahuje příklady kontaktů, které mohou být pro seniory ohrožené domácím násilím užitečné. S vyhledáním dalších kontaktů ve Vašem regionu Vám může pomoci krizová a poradenská linka pro seniory a jejich blízké 800 157 157.

Policie ČR 158

Městská policie 156

Záchranná služba 155

Tísňová linka 112

INTERVENČNÍ CENTRA:

IC Brno – tel.: 739 078 078, www.ic-brno.cz/

IC České Budějovice – tel.: 386 323 016, www.dchcb.cz

IC Havířov – tel.: 596 611 239, www.slezskadiakonie.cz

IC Hradec Králové – tel.: 774 591 383, www.charitahk.cz

IC Kladno – tel.: 605 765 883, www.zsi-kladno.cz

IC Liberec – tel.: 482 311 632, www.cipslk.cz

IC Nymburk – tel.: 775 561 847, www.opnymburk.cz

IC Olomouc – tel.: 585 754 736, www.ssp-ol.cz

IC Ostrava – tel.: 597 489 207, www.bkb.cz/aktuality/n108-intervencni-centrum-ostrava-i/

IC Pardubice – tel.: 466 260 528, www.skp-centrum.cz/

IC Plzeň – tel.: 777 167 004, www.dchp.cz/intervencni-centrum/

IC Praha – tel.: 281 911 883, www.intervencnicentrum.cz/

IC Sokolov – tel.: 359 807 001, www.pomocvnouziops.cz/

IC Ústí nad Labem – tel.: 475 511 811, www.spirala-ul.cz/

IC Vysočina – tel.: 567 215 532, www.psychocentrum.cz/

IC Zlín – tel.: 577 018 265, www.centrum-poradenstvi.cz/

intervencni-centrum

CELOREPUBLIKOVÉ KRIZOVÉ LINKY ZAMĚŘENÉ NA SENIORY A DOMÁCÍ NÁSILÍ:

- **Senior telefon 800 157 157** – krizová a poradenská linka pro seniory a osoby pečující o seniory, linka je nonstop a zdarma, provozuje spolek Život 90.
- **Linka seniorů 800 200 007** – linka pro seniory, osoby pečující o seniory a osoby v krizi, linka je zdarma, dostupná po-ne 8-20 hod., provozuje Elpida.
- **Bílý kruh bezpečí 116 006** – linka pro oběti trestných činů a domácího násilí, nonstop provoz, zdarma, provozuje Bílý kruh bezpečí.
- **Dona linka 251 511 313**, linka pro osoby ohrožené domácím násilím, nonstop provoz.
- **SOS linka ROSA 241 432 466** (po, út 9-18 hod., st, čt 9-16 hod., pá 9-14 hod.) , **602 246 102** (po-pá 9-18 hod.) – linka pro osoby ohrožené domácím násilím, provozuje ROSA.

PRAŽSKÁ CENTRA NABÍZEJÍCÍ KOMPLEXNÍ POMOC OBĚTEM DOMÁCIHO NÁSILÍ:

- **Acorus**- www.acorus.cz, nonstop linka 283 892 772.
- **Bílý kruh bezpečí**, www.bkb.cz, působí i na dalších místech ČR.
- **Intervenční centrum Centra sociálních služeb Praha** – www.csspraha.cz/intervencni-centrum.
- **ROSA-o.s. nabízející komplexní pomoc ženám-obětem domácího násilí** – www.rosa-os.cz.

PRAŽSKÉ PORADNY SPECIALIZOVANÉ NA POMOC SENIORŮM OHROŽENÝM DOMÁCÍM NÁSILÍM:

- **Sociální poradna pro oběti domácího násilí a špatného zacházení** – provozuje Život 90 v Praze 1, úterý 9-12 hod., objednání na telefonu 800 157 157.

PRAŽSKÁ KRIZOVÁ CENTRA S MOŽNOSTÍ KRÁTKODOBÉHO POBYTU:

- **RIAPS-Centrum sociálních služeb Praha** – Chelčického 39, Praha 3, tel.: 222 586 768 (8-16 hod.), 222 582 151 (16-8 hod.), www.csspraha.cz/krizove-centrum-riaps.
- **Centrum krizové intervence-Bohnice** – Ústavní 91, Praha 8, tel. 284 016 110, 284 016 666, www.bohnice.cz.

SOCIÁLNÍ PROGRAMY PRO NÁSILNÉ OSOBY:

SOS centrum Diakonie Praha

e-mail: vztahy@diakonie.cz

tel.: 558 439 823, 773 173 604

www.cnnfm.cz

Informační a poradenské centrum VIOLA Centra sociálních služeb Praha

e-mail: viola@csspraha.cz

tel.: 222 580 697, 773 666 784

www.csspraha.cz/poradna-viola

Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy České Budějovice

e-mail: spramv@gmail.com

tel.: 387 438 703

www.rodinnaporadnacb.cz

Adra Hradec Králové

e-mail: pyramidahk@adra.cz

tel.: 495 262 214, 606 824 104

www.adrahradeckralove.cz

Rodinná poradna Centra sociálních služeb Ostrava

e-mail: poradnaostrava@css-ostrava.cz

tel.: 599 455 120, 605 292 252

www.css-ostrava.cz/poradna

KERIT Havířov – Poradna pro zvládání násilí

e-mail: stopnasili@slezskadiakonie.cz

tel.: 734 862 309

www.slezskadiakonie.cz

Centrum nové naděje Frýdek-Místek

e-mail: centrumprorodinu@cnnfm.cz

tel.: 558 439 823, 773 173 604

www.cnnfm.cz

ZÁVĚREČNÉ SLOVO

Traduje se, že úroveň společnosti se pozná podle toho, jak se chová ke svým nejzranitelnějším členům. Stejně tak se říká, že chceš-li něco změnit, začni u sebe. Spojme proto tato dvě moudra a budme sami nápomocní a vnímaví k seniorům, kteří potřebují naši podporu.

